

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی گیلان دانشکده داروسازی

کارآموزی در عرصه بیمارستانی

نام و شماره درس: کارآموزی در عرصه بیمارستانی	تعداد واحد و نوع واحد (نظری/عملی): 6 واحد عملی
رشته و مقطع تحصیلی: دکترای حرفه ای داروسازی	مدت زمان ارائه درس: واحد در قالب 2 گروه ارائه می شود و مدت زمان ارائه برای هر گروه 4 هفته می باشد
دروس پیش نیاز: دارودرمانی بیماریها(3)	محل برگزاری: مرکز آموزشی درمانی رازی- مرکز آموزشی درمانی حشمت
نام مسئول برنامه: دکتر حمیدرضا تقوای معصومی	تلفن و روزهای تماس: 09113410753
آدرس ایمیل: taghvahamidreza@yahoo.com	

آشنایی با فارماکوتراپی (داروسازی بالینی) در بیمارستان

اگر در جامعه مدرن امروز، داروسازان با همان نگاه سنتی ایفاء نقش کنند، و فقط در تهیه و توزیع دارو مشارکت داشته باشند، نیاز به داروساز به حد قابل توجهی کاهش می یابد. چرا که دسترسی به اینترنت و امکان خرید اینترنتی داروها (و حتی نسخه های اینترنتی که در برخی کشورها مرسوم شده) نیاز به داروسازان شاغل بعنوان ناظر توزیع دارو را به مقدار زیادی کاهش می دهد. لذا ایجاد بخش های مراقبت های دارویی به مدیریت متخصصین داروسازی بالینی (فارماکوتراپی) و فعالیت آنها بر بالین بیمار و ارائه ی خدمات درمانی تخصصی تحول و پویایی را در نظام سلامت و حرفه ی داروسازی به دنبال دارد. در این سیستم نقش حرفه ای داروساز تنها، تهیه دارو و نظارت بر روند تهیه نسخه بیمار نمی باشد. بلکه فرصتی است که می تواند باعث ارتقاء سلامت جامعه و از سوی دیگر باعث اعتلاء نقش حرفه ای داروسازان شود. نتیجه حاصل از پیاده سازی این نگرش هم باعث پیشرفت جامعه داروسازی و هم بهبود امور در نظام سلامت خواهد شد.

برای تحقق اهداف پیاده سازی خدمات دارویی برای داروسازان چه در عرصه ی بالین چه در داروخانه های سر پایی باید بستری مناسب برای آنها فراهم شود تا دوره های آموزش حرفه ایی مورد نیاز گذرانده شود. یکی از مناسبترین این بسترها حضور دانشجویان داروسازی در بیمارستان هایی است که متخصصین داروسازان بالینی در آنجا فعالیت دارند و خدمات دارویی را برای بیماران فراهم می کند. حضور در این بیمارستان ها به دانشجویان کمک می کند تا آموخته های خود را به صورت عملی مشاهده و تجربه کنند و آموزش های لازم را در جهت اهداف داروسازی بیمار محور بگذرانند.

خدمات درمانی متخصص داروسازی بالینی: کنترل دارو-درمانی در بیماران با شرایط خاص (نارسایی کلیوی، نارسایی کبدی، چاقی مفرط، شوک و...)، حضور فعال و موثر در راندهای بخشهای بالینی (مشاوره مستقیم در راندها)، تهیه و تنظیم تاریخچه دارویی از بیماران در هنگام پذیرش (Medication history)، خدمات مشاوره دارویی برای پزشکان، آموزش بیماران در رابطه با داروهای دریافتی، نظارت بر روند درمان بیماران و تشخیص و پیشگیری از تداخلات مهم و موارد منع مصرف دارویی، ارائه مشاوره فارماکوکینتیک بالینی و محاسبات دوزاژ (TDM)، ارائه مشاوره در رابطه با تداخلات دارو-غذا، مشاوره با بیمار ان هنگام ترخیص از بیمارستان، پیگیری عوارض دارویی، تهیه و مشاوره استفاده از محلولهای تغذیه تام وریدی و خوراکی (TPN, EF)، کنترل روند تجویز، مصرف و نگهداری داروها در بخشها در راستای اجتناب از Medication Errors، کنترل توالی های اورژانس در بخش، نظارت بر فعالیت Clean room در بخش ها و فراور ده های تولید شده در آنها، حضور در تیمهای کنترل درد، تجویز آنتی باکتریالها، کلینیک آنتی کوآگلانت، کلینیک آسم، کلینیک دیابت، پیوند و...، راهنمایی پرسنل پرستاری و بیماران در رابطه با روشهای صحیح مصرف دارویی

اهداف کلی درس:

- حضور بر بالین بیمار و آشنایی با عملکرد داروساز در بالین بیمار و کسب مهارت های بالینی
- افزایش سطح خدمات درمانی ارائه شده به بیماران در مراکز درمانی کشور
- استفاده از نیروهای تخصص یافته داروساز در بیمارستان به منظور بهبود سطح مراقبت های دارویی ارائه شده به بیماران
- ارتقاء جایگاه داروساز به عنوان حلقه گم شده در زنجیره درمانی بیمارستانهای کشور

اهداف اختصاصی درس:

- در پایان دوره از انتظار می رود دانشجویان مهارت های زیر را کسب و تجربه نمایند :
1. تجربه فعالیت داروسازی بالینی، برای دانشجویان داروسازی فراهم شود.
 2. کمک به دانشجویان داروسازی برای درک و ایجاد ارتباط بین فعالیت داروسازی بالینی با کل مفهوم خدمات درمانی و سلامت در بیمارستان.
 3. میسر شدن آشنایی مناسب دانشجویان داروسازی با بیماریهای مختلف، علائم و نشانه های بیماری، آزمایشها و اقدامات پاراکلینیک مربوط به بیماری و روشهای تشخیص و درمان بیماریها
 4. میسر شدن آگاهی مناسب دانشجویان داروسازی از تمام جنبه های نظارت بر مصرف دارو در بیمارستان و مسئولیت های داروسازان در تامین خدمات دارویی بهینه برای بیماران .
 5. میسر شدن آشنایی مناسب دانشجویان داروسازی با الزامات، روشهای اجرایی و تکنیک های مرتبط با تهیه فرآورده های استریل و مخلوط کردن فرآورده های تزریقی .
 6. میسر شدن آشنایی مناسب دانشجویان داروسازی با مسئولیت های داروسازان در تامین اطلاعات دارویی و ارائه خدمات داروسازی بالینی به بیماران و سایر افراد حرفه ای کادر درمان.
 7. کمک به دانشجویان داروسازی برای فراگیری مهارت های ارتباطی مناسب و گسترش روابط خود با سایر اعضا و ایجاد نگرش مناسب حرفه ای در ایشان.
 8. میسر شدن آگاهی مناسب دانشجویان داروسازی از قوانین و مقررات و استانداردهای اجرایی مرتبط با فعالیت داروسازی بیمارستانی

9. شناسایی، طبقه‌بندی و فهرست کردن، بحث و مقایسه اندیکاسیون‌ها، کاربردها، نام‌های تجاری و ژنریک، اشکال دارویی، رژیم‌های درمانی، موارد منع مصرف، تداخلات، آموزش‌های ویژه، الزامات نگهداری و طبقه‌بندی قانونی تمامی داروهای مقرر شده و همچنین داروهایی که بصورت متداول در طی فعالیت داروسازی بیمارستانی در اختیار بیماران قرار می‌گیرند.
10. کسب توانایی استفاده از نرم افزارها و منابع معتبر دارویی و درمانی در جهت پاسخ به سوالات مطرح شده.
11. توانایی دادن مشاوره ی دارویی آموزش بیماران در هنگام ترخیص.
12. کسب توانایی انجام محاسبات تغذیه ایی و انرژی مورد نیاز بیماران و دستورات TPN.
13. کسب توانایی تفسیر آزمایشات روتین بیماران.
14. کسب توانایی تنظیم دوز داروها بر اساس عملکرد کلیه و کبد و شرایط خاص
15. دریافت آموزش عملی دانشجو با بررسی کاردکس دارویی بیمار در مورد نوع ، دوزو نحوه مصرف دارو
16. دریافت آموزش بررسی داروهای تجویزی با تاکید بیشتر بر بررسی تداخلات دارویی و عوارض جانبی داروها
17. آموزش چگونگی پاسخ به درخواست مشاوره دارویی از متخصصین دارو سازی بالینی به صورت عملی
18. آشنایی با اصول اجرای DUE
19. آشنایی با داروهای مخدر
20. آشنایی با تستهای حساسیت آنتی بیوتیکی و تفسیر
21. آشنایی با ارائه مشاوره فارماکوکینتیک بالینی و محاسبات دوزاژ (TDM)

نحوه ی حضور و فعالیت در بیمارستانهای محل کارآموزی کارآموزی در عرصه بیمارستانی:

کل طول دوره ی بیمارستان برای هر دانشجو چهار هفته می باشد که دانشجویان در هر بخش به صورت یک نفره حضور خواهند داشت. هر دانشجو دوره آموزشی خود را در دو بخش میگذراند که طول مدت حضور در هر بخش 2 هفته می باشد. دانشجویان موظف هستند پنج روز در هفته (شنبه تا چهارشنبه) از ساعت هشت صبح الی دو بعدازظهر در بیمارستان حضور فعال داشته باشند. همچنین چهارشنبه ها به صورت یک هفته درمیان از ساعت 13 الی 16:30 ظهر در محل دانشکده داروسازی در CPC حضور داشته باشند. قابل ذکر است حضور منظم و سر موقع دانشجویان بسیار مهم می باشد.

بیمارستان های محل کارآموزی در عرصه بیمارستانی:

مرکز آموزشی درمانی رازی: بخش های هماتولوژی- انکولوژی، عفونی، ریه، نفرولوژی، غدد، روماتولوژی، گوارش و ICU
مرکز آموزشی درمانی حشمت: بخشهای قلب

جدول زمانبندی و گروه‌بندی ارائه درس کارآموزی در عرصه بیمارستانی
نیمسال دوم 98-1397

زمان	انکولوژی	گوارش	نفرولوژی	ریه	قلب	ICU	عفونی	روماتولوژی	غدد
۲۵ خرداد تا ۶ تیر	صبا بوذری	مهسا جعفری	میثم رستم پور	صنم اشرفی	مانده شریفی	مهديه محمدعلیزاده	-	مریم سهمی	شفق آریافر
۹ تیر تا ۲۰ تیر	مریم سهمی	صبا بوذری	مهديه محمد علیزاده	مانده شریفی	مهسا جعفری	-	شفق آریافر	میثم رستم پور	صنم اشرفی
۲۲ تیر تا ۳ مرداد	سپیده علی دوست	حانیه اسدپور	فاطمه درویشی	-	سوگل امامی نژاد	یاسمین حبیبی	سحر شعبانی	زهرا باقری	سایه غلامپور
۵ مرداد تا ۱۷ مرداد	زهرا باقری	یاسمین حبیبی	سپیده علی دوست	سوگل امامی نژاد	حانیه اسدپور	سحر شعبانی	سایه غلامپور	فاطمه درویشی	-

- ✓ دوره کارآموزی بخش های انکولوژی، گوارش، نفرولوژی، ریه، ICU، عفونی، روماتولوژی و غدد در بیمارستان رازی رشت تحت نظارت اساتید متخصص داروسازی بالینی سرکار خانم دکتر عاطفه جعفری و آقای دکتر حمیدرضا تقوای معصومی برگزار می شود.
- ✓ دوره کارآموزی بخش قلب در بیمارستان حشمت رشت تحت نظارت استاد متخصص داروسازی بالینی سرکار خانم دکتر مرضیه جعفری برگزار می شود.
- ✓ دانشجویان در قالب یک جلسه آموزشی در بدو ورود به بیمارستان با اصول پرونده خوانی، اختصارات پزشکی، اقدامات تشخیصی و ... توسط متخصص داروسازی بالینی آشنا خواهند شد.

دانشجو در زمان حضور در بخش بستری در بیمارستان وظایف زیر را به عهده دارد:

1. شرکت در جلسات Morning Report
2. شرکت در راندهای آموزشی بخش های مربوطه
3. شرکت در جلسات معرفی بیمار، کنفرانس های بیمارستان، ژورنال کلاب و سایر جلسات آموزشی بیمارستان (بنا به صلاحدید استاد بخش)
4. حضور در درمانگاههای اختصاصی هر بخش در صورت وجود
5. حضور در جایگاه داروساز بالینی و ارتباط مستقیم با بیمار و انجام وظایف زیر:
6. پرکردن فرم مانیتورینگ مربوط به دو بیمار مشخص شده در طی 2 هفته ی حضور در بخش و فالوآپ کامل بیمار
7. پرکردن روزانه لوگ بوک برای 4 بیمار

8. پرکردن فرم پروفیلاکسی DVT برای حداقل 6 بیمار
 9. پرکردن فرم پروفیلاکسی Stress Ulcer برای حداقل 6 بیمار
 10. ارزیابی مناسب بودن رژیم دارو درمانی بیماران
 11. مناسب بودن راه و روش تجویز دارو برای بیماران
 12. بررسی میزان پذیرش درمان توسط بیماران
 13. بررسی تداخلات داروهای بیمار با داروهای دیگر، غذاها
 14. اثر احتمالی داروها بر تست های آزمایشگاهی و نتایج آنها
 15. پایش داروها
 16. آموزش نحوه ی استفاده از داروها به بیماران در هنگام ترخیص برای حداقل 3 بیمار و پرکردن فرم مربوطه
 17. دانشجویان موظف هستند کلیه تکالیف و ارائه مطالب علمی دارویی به شکل سخنرانی و ... را که استاد محترم بخش در راند یا استاد داروسازی بالینی به ایشان محول می نمایند انجام دهند.
- ✓ در دوساعت از حضور دانشجو در بخش، جلسه case review توسط استاد داروسازی بالینی برای دانشجویان داروسازی جهت بررسی و آموزش دارودرمانی بیماران تشکیل میگردد

دانشجو موظف است چهارشنبه ها به صورت یک هفته در میان مطابق با برنامه زیر یکی از دو بیمار مربوطه را در قالب CPC ارائه

دهد:

جدول زمانبندی ارائه CPC
نیمسال دوم 98-1397

زمان	انکولوژی	گوارش	نفروولوژی	ریه	قلب	ICU	عفونی	روماتولوژی	غدد
5 تیر	صبا بوذری	مهسا جعفری	میثم رستم پور	صنم اشرفی	مائده شریفی	مهديه محمدعلیزاده	-	مریم سهمی	شفق آریافر
19 تیر	مریم سهمی	صبا بوذری	مهديه محمد علیزاده	مائده شریفی	مهسا جعفری	-	شفق آریافر	میثم رستم پور	صنم اشرفی
2 مرداد	سپیده علی دوست	حانیه اسدپور	فاطمه درویشی	-	سوگل امامی نژاد	یاسمین حبیبی	سحر شعبانی	زهرا باقری	سایه غلامپور
16 مرداد	زهرا باقری	یاسمین حبیبی	سپیده علی دوست	سوگل امامی نژاد	حانیه اسدپور	سحر شعبانی	سایه غلامپور	فاطمه درویشی	-

✓ زمان برگزاری CPC ساعت 13 تا 16:30 در دانشکده داروسازی می باشد.

✓ حداکثر مدت زمان در نظر گرفته برای ارائه هر CPC پانزده دقیقه می باشد و پس از آن حداکثر 10 دقیقه سوال و جواب توسط اساتید و دانشجویان انجام خواهد شد.

✓ دانشجویان موظف هستند جهت ارائه CPC اسلایدهایی شکل در قالب پاورپوینت تهیه کنند.

✓ موضوع CPC با هماهنگی استاد متخصص داروسازی بالینی بخش مربوطه تعیین شود.

اساتید مسئول برگزاری CPC	
نام استاد مسئول	زمان
دکتر حمیدرضا تقوای معصومی	5 تیر
دکتر عاطفه جعفری	19 تیر
دکتر مرضیه جعفری	2 مرداد
دکتر حمیدرضا تقوای معصومی	16 مرداد

الف. منابع اصلی درس (عنوان کتاب، نام نویسنده، سال و محل انتشار، نام ناشر، شماره فصول یا صفحات مورد نظر در این درس-در صورتی که مطالعه همه کتاب یا همه مجلدات آن به عنوان منبع ضروری نباشد)

1. اصول خدمات دارویی در بیمارستان، دکتر خیراله غلامی، دکتر محمدرضا جوادی، دکتر کاوه اسلامی، نشر دف
2. پروتکل‌های دارودرمانی بالینی، دکتر حسین خلیلی و جمعی از نویسندگان
3. Applied Therapeutics, 11th Edition 2018
4. www.Uptodate.com
5. Pharmacotherapy, A Pathophysiologic Approach (Dipiro) 2017

نحوه ارزشیابی دانشجویان و بارم مربوط به هر ارزشیابی:

- حضور منظم در بخش، مورنینگ، درمانگاه، ژورنال کلاب و جلسات علمی بخش (5 نمره)
- پرکردن برگه های مانیتورینگ بیمار برای هر بخش، توانایی در گزارش تداخلات دارویی، اندیکاسیون های دارویی، تسلط بر پرونده در راندهای فارماکو تراپی و بررسی کلی کاردکس بیمار (5 نمره)
- پر نمودن صحیح فرم های SUP، پروفیلاکسی DVT، آموزش زمان ترخیص (2 نمره)
- انجام تکالیف درخواستی هر استاد (2 نمره)
- برگزاری CPC (3 نمره)
- پرکردن صحیح لوگ بوک و ارزیابی استاد بخش و استاد داروسازی بالینی از مجموعه فعالیت‌های ثبت شده در لوگ بوک (3 نمره)

راهنمای تکمیل گزارشات عملی دانشجویان

تمامی دانشجویان ملزم به تکمیل فرم لوگ بوک هستند. لوگ بوک را پس از تکمیل نمودن در پایان هر بخش به گروه داروسازی بالینی تحویل دهید.

ب. حضور و غیاب دانشجویان:

هرگونه غیبت غیر موجه و بدون هماهنگی در بیمارستان به منزله ی حذف واحد می باشد. در طول دوره ی چهار هفته تنها دو غیبت موجه مجاز می باشد.

ج. مقررات و انتظارات از دانشجو:

اصول اخلاقی

اصول کلی که می بایست توسط دانشجو رعایت گردد:

- هر دانشجو می بایست نسبت به آسایش، سلامت و بهبودی بیماران احساس مسئولیت کند. همچنین دانشجو می بایست نسبت به حفظ سلامت جسمی و حرفه ای خود نیز مراقب باشند.
- درمان یا انجام فرایندهای درمانی در مورد تمام مراجعین می بایست همراه با تواضع و احترام باشد و در همه حال تکریم بیمار مد نظر باشد.
- همکاری کردن با سایر همکاران در روند درمان
- راستگو و صادق بودن در تمامی حالات
- رعایت کردن پوشش حرفه ای
- کنترل کردن استرس و عصبانیت
- استفاده از مهارت های کنترل کننده برخوردها جهت مواردی که اختلافی وجود دارد
- خاموش نمودن یا در حال بدون صدا قرار دادن موبایل در هنگام ورود به داروخانه یا بخش
- رفتارهایی که نباید از سوی دانشجو انجام شود شامل موارد زیر است:
- برقراری هر گونه ارتباط عاطفی با بیماران کنونی، سابق، اعضای خانواده آنها و همچنین اعضای سیستم بهداشتی و درمانی
- مسخره نمودن لفظی و یا هرگون نیشخند و تمسخر بیماران و اعضای سیستم بهداشتی درمانی
- هرگونه تهدید به صورت لفظی، مالی و یا تهدید به خشونت و هرگونه برخوردی که دلالت بر تهدید باشد
- هرگونه بحث و یا تحقیق های نژادی، قومی و مذهبی
- استفاده از هر گونه لغات و ادبیات بی ادبانه و یا الفاظ رکیک
- هرگونه انتقاد یا زیر سوال بردن فعالیت های همکاران به خصوص اساتید در جمع و یا حضور بیمار
- بر ملا کردن راز اساتید، بیماران و دیگر همکاران کادر درمانی
- پذیرفتن هدیه و هر گونه پیشنهاد های مالی از سوی شرکت های دارویی و بیماران
- جویدن آدامس در بیمارستان و داروخانه(این عملی غیر حرفه ای است که توسط تمام جوامع حرفه ای منع می شود).
- ارائه اطلاعات در خصوص شرایط بیماری به بیماران و یا همراه وی (ارائه این اطلاعات تنها باید توسط پزشک صورت گیرد و اطلاعات مربوط به داروهای بیمار را می توان در اختیار قرار داد).

توصیه هایی در خصوص ارتباط با بیمار

- در نظر داشته باشید شما نیز مانند پزشکان از سوی بیمار به عنوان معالجین وی شناخته می شوید، پس یک رابطه منطقی و حرفه ای با بیمار خود برقرار سازید.
- از صحبت کردن با بیماران امتناع نفرمایید.
- با گرفتن شرح حال دقیق دارویی به روند بهتر درمان کمک نموده و همچنین به اطلاعات خود بیفزایید.
- در ابتدای صحبت در مورد صحبت های بیمار پیش قضاوت نداشته باشید.
- حس اهمیت و همدردی خود را به بیمار نشان دهید.
- در هنگام صحبت بیمار به او نگاه کنید
- به فضای شخصی بیمار احترام بگذارید و بدانید برای ارتباط با هر فرد بدون احساس ناراحتی به فاصله بین 1 تا 2 متر نیاز است. نزدیک شدن بیش از حد به فردی که می خواهید با او صحبت کنید (در اینجا بیمار) باعث احساس ناخوشایند در فرد می شود و یکی از موانع ارتباطی است.
- صحبت را با سوالات باز آغاز کنید و بعد از آن سوالات مناسب جهت اطلاعات لازم دارویی را بپرسید.
- احترام خود را حین مصاحبه به بیمار نشان دهید مثلا از واژه های خانم و آقا استفاده نموده و پیش از مصاحبه نام بیمار را بدانید.
- برای آشنایی با بیمار حتما از محل تولد، شغل، وضعیت تاهل و تعداد فرزندان وی سوال بپرسید، این کار باعث برقراری ارتباط بهتر با بیمار می شود.
- ادبیات استفاده شده باید براساس شنونده تنظیم شود.
- یک درمانگر موفق موانع ارتباطی متداول را می شناسد و از آنها اجتناب می کند (مانند نامفهومی بعضی اصطلاحات حیطة پزشکی)
- احترام خود را به فرهنگ، آیین مذهب و زبان بیمار نشان دهید و حساسیت های فرهنگی، باورها و ارزش های بیمار را درک کنید.
- در برخورد با بیمار و همراهان بیمار خود را معرفی کنید و بگویید داروساز بیمار هستید و مسئولیت شما کنترل داروهای بیمار و روند دارو درمانی است و هرگز در خصوص اطلاعات و شرایط بیماری با همراهان و بیمار صحبت نکنید.
- رازداری
- کارآموز باید **privacy** بیمار را حفظ کند. بدین منظور می بایست مراقب **cafeteria talk** باشد! اصطلاح **cafeteria talk** به صحبت هایی اطلاق می شود که همکاران در موقع استراحت یا صرف نهار و در محل های عمومی (رستوران، آسانسور، راهروهای بیمارستان و ...) در مورد مشکلات و وضعیت بیمار صحبت می کنند، در صورت قرار گرفتن در این موقعیت کارآموز می تواند لزوم حفظ رازداری را به سایر افراد یادآوری کند.
- در صورتی که نیاز باشد تا **case** بیمار در مجامع علمی و یا در حضور اساتید مطرح شود، به هیچ عنوان نام کامل بیمار یا نشانه ای که باعث شناختن بیمار شود، نباید ذکر شود.
- علاوه بر رازداری در خصوص مسایل مربوط به بیمار هیچ یک از مسایل خصوصی همکاران در بخش نباد فاش شود. این مطلب مربوط به مسایل شخصی هر یک از اعضای تیم درمانی و سایر داروسازان نیز می باشد، بنابراین بهتر است در مورد مسایل مربوط به همکاران با سایر افراد حتی دوستان نزدیک صحبت نشود.
- در مورد اطلاعات مربوط به داروخانه یا بیمارستان از جمله مسایل مالی و نقص و مشکل در هر یک از پروسه های این موسسات به هیچ وجه نمی بایست با دیگران سخن گفت. در صورت عدم رازداری در این خصوص گاه ممکن است فرد با تبعات قانونی نیز مواجه شود.

توصیه هایی در خصوص ارائه مشاوره دارویی به بیمار

- در صورتی که استاد یا رزیدنت بالینی در بخش حضور دارند، قبل از هر گونه مشاوره ای به بیمار با آنها مشورت کنید.
- در مورد هر پیشنهاد اطمینان داشته باشید که کاملاً صحیح و براساس شواهد علمی است.
- بدانید داروی مورد نظر یا پیشنهاد دارویی با شرایط بیمار تطبیق دارد و منع مصرف یا تداخلی با داروهای حال حاضر وی ندارد.
- در صورتی که پیشنهاد مورد قبول واقع نشد می توانید به طور خصوصی دلایل خود را با پزشک مطرح نمایید و دلایل رد پیشنهاد را از او جویا شوید.

توصیه های در خصوص ارتباط با سایر پرسنل

- اصل اولین برخورد: بسیاری از متخصصین علوم رفتاری بر این عقیده اند که اصلی ترین قضاوت و برداشت در اولین برخورد و لحظات ابتدایی آن به وجود می آید. بنابراین بسیار مهم است که چگونه در اولین برخورد بهترین تاثیر را بر مخاطب خود بگذارید.
- در ابتدا به حاضرین سلام کنید و خود را به طور کامل معرفی نمائید. (بطور مثال علی ابراهیمی دانشجوی سال 5 داروسازی، کارآموزی بیمارستان)
- دانشجو می بایست اتیکتی حاوی نام و عنوان کارآموز دکترای داروسازی را بر روپوش خود نصب کند.
- دانشجو و متخصصین داروسازی باید کار به صورت تیمی را بشناسند و بدانند درمان یک کار تیمی است که ممکن است در آن متخصصین زیادی مشارکت کنند، بنابراین باید به دانش آنها احترام گذاشت و از آن در جهت بهبودی مریض سود برد.
- احترام به دانش سایر گروه ها موجب برقراری ارتباطی سالم و مفید با آنها می شود.
- در کار تیمی یکی از مهم ترین شاخصه ها مسئولیت پذیری آنهاست، بنابراین باید بدانید مسئولیت ارائه اطلاعات دارویی یا پیشنهاد جهت بهبود دارو درمانی در درجه اول با پزشک معالج و از سوی دیگر با شما می باشد.

اصول و نکات رفتار و سخن گفتن

- در رفتار و سخن گفتن احترام و فروتنی را مراعات کنید.
- از لغاتی استفاده کنید که در شان یک فرد آکادمیک است.
- نام همکاران را با لقب علمی آنان (استاد، دکتر) خطاب نموده و حتماً آقا و خانم را استفاده نمایید و ترجیحاً در مورد اینترنت ها و دانشجویان داروسازی نیز مانند همکاران دانشجوی خود از لفظ دکتر استفاده کنید.
- برای بیان بهتر منظور خود به خصوص در هنگام صحبت با پزشکان از **body language** استفاده نمائید.

اصول و نکات انتقاد

- در مورد انتقاد همکاران و اعضای سیستم بهداشتی درمانی از شما نگرشی مثبت داشته باشید.
- در صورتی که از جانب گروه پزشکی انتقادی به شما شد، به طور مثبت رفتار کنید.
- انتقادها را به صورت صادقانه ارزیابی کنید و در صورت به جا بودن برنامه ای برای اصلاح خود ترتیب دهید.

راستی و صداقت کار

- برای اجرای صداقت در تمام امور نکات زیر بسیار کاربردی است:
- به تمام جنبه های کار خود حتی آن قسمت هایی که با مشکل و خطا همراه است توجه کنید و در پی اصلاح آن برآیید.
- اشتباهات خود را بپذیریم و راه مناسب برای عدم تکرار آن پیدا کنیم.
- در تمام جنبه های کاری در دانشکده، بیمارستان و داروخانه راستگو و صادق باشید.

- سعی کنید گزارش شما از بخش (به استاد مربوطه) کاملا صادقانه و صحیح تهیه شده باشد.
- کار دیگران و یا کارهایی که در آن مشارکت نداشتید را به عنوان کار خود معرفی نکنید.
- با تمامی همکاران و ستیر متخصصین مرتبط با بیمار به طور صادقانه و جهت بهبودی همکاری کنید.

اصول و نکات سلامت شخصی

- آگاه باشید که بیماری شخصی یا مشکلات شما در سلامتی ممکن است به بیماران یا سایر همکارانتان آسیب رساند.
- به سرعت به دنبال درمان مناسب برای بیماری خود باشید.
- اگر به علت بیماری نمی توانید یکی از وظایف خود را به درستی انجام دهید از همکاران خود کمک بخواهید.
- قبل از ورود به بخش خود را مطابق پروتکل های بخش واکسینه کنید.
- یکی از موثرترین راه ها در کنترل انتقال عفونت به خود و سایر بیماران شستشوی دست با آب و صابون است به خصوص اگر با بیمار تماس برقرار می کنید. در صورت عدم دسترسی از مایعات ضدعفونی کننده موجود در بخش استفاده نمایید.

مهارت های لازم در هنگام اختلاف بر روی موضوعی خاص (موارد علمی و سایر موارد)

- در بیان اعتقاد خود در این موارد با سیاست بوده و به طرز دیپلماتیک آن را بیان کنید.
- اختلاف را به صورت مثبت و مستقل حل نمائید.
- موضوع مورد نظر را ابتدا با خود فرد در میان بگذارید.
- در صورتی که در نهایت طرف مقابل سخن شما را پذیرفت، آن را دلیلی بر علمی بودن فرد محسوب کنید.
- برای حل مشکل ابتدا با خود فرد به تنهایی صحبت کنید در صورت عدم حل آن را با مربی و یا ساتاد مربوطه در میان بگذارید.
- از بیان مشکل با سایر افراد خودداری کنید.
- اختلاف بین همکاران نباید در ارائه خدمات به بیمار تاثیر بگذارد. چنین بحث هایی نباید به هیچ وجه در حضور بیمار صورت گیرد.
- اختلاف و هم عقیده نبودن با دیگران قابل قبول است اما بی احترامی و ادامه دادن به این اختلافات در جهت آسیب در روند دارو درمانی خیر.

بروز مشکلات

در صورت بروز هرگونه مشکل با افراد مختلف در بخش ابتدا با خود آنها به طور مستقیم صحبت کنید و در صورت عدم حل مشکل را با استاد خود در میان بگذارید.

اصول و نکات ظاهر حرفه ای

ظاهر داروساز مکمل اخلاق و رفتار در ساختن الگوی حرفه ای (professional image) است. اکثریت مردم از برخورد و کار با اعضای تیم بهداشتی که هوشیار، خوش اخلاق، بشاش، مرتب و آراسته هستند لذت می برند. این بسیار مهم است که برای یادگیری کافی و داشتن توانایی ذهنی شما می بایست از توان ذهنی و بدنی کافی برخوردار باشید و بدین منظور می بایست تغذیه، فعالیت بدنی، ورزش و خواب کافی داشته باشید. می بایست به نکات ظاهری و پوشش خود بهای فراوانی دهید تا بتوانید نگرش و فضای مثبتی را در بین مخاطبان اعم از همکاران و بیماران ایجاد کنید. بدیهی است حتی در صورت دارا بودن قابلیت های علمی و حرفه ای فراوان در صورتی که مورد پذیرش بیمار قرار نگیرید، از قابلیت های شما استفاده نخواهد شد و یکی از ابتدایی ترین موارد برای پذیرش بیمار ظاهر شماست.

اصول کلی انتخاب لباس

پوشش داروساز می بایست علاوه بر رعایت قوانین هر مرکز، دانشگاه و کشور از قوانین مربوط به پوشش حرفه ای تبعیت کند هرچن نوع این پوشش تحت تاثیر ویژگی های فرهنگی هر منطقه قرار می گیرد اما بسیاری از اصول حرفه ای می بایست فرای همه آنها مورد توجه قرار گیرد بدان معنی که در کشور ما بسیاری از ویژگی های دینی و قانونی توصیه به حجاب کامل برای خانم هاو رعایت پوشش خاص برای آقایان می کنند اما جدا از این مسائل حتی زمانی که به توصیه ها و قوانین پوشش در کشورهایی مانند ایالات متحده نگاهی می کنید متوجه می شوید توصیه در خصوص پوشش حرفه ای در برخی موارد بسیار سخت تر از قوانین رایج در کشور ماست. مثلا پوشیدن شلوار جین و کفش اسپرت برای آقایان توصیه نمی شود در صورتی که استفاده از این لباس به طور کلی رایج و آزاد است. بنابراین فارغ از اینکه در خارج از محیط بیمارستان و یا داروخانه چگونه لباس می پوشید، در این محیط علاوه بر رعایت قوانین دانشگاه به سبب رعایت قوانین حرفه ای می بایست به پوشش حرفه ای توجه کنید.

به عنوان مثال اگر شما به بیمارستان و یا به داروخانه مراجعه می کنید و پزشک یا اروساز مسئول شما آقایی باشد که با شلوار جین، موهای بلند، گردنبند و صندل برای ویزیت شما مراجعه کند چه احساسی و اعتمادی نسبت به او پیدا می کنید؟ در مقابل اگر پزشک موردنظر با لباسی آراسته و اتو کرده و ظاهری حرفه ای مراجعه کند چه اعتمادی در شما ایجاد می کند. به عنوان مثال به توصیه های یکی از دانشگاه های امریکا در خصوص پوشش حرفه ای داروسازان اشاره می شود.

پوشش آقایان

- روپوش سفید تمیز اتوکشیده و متناسب با اندام و با اتیکت دانشجوی داروساز و نام دانشجو
- آرایش موی سر به صورت متعارف و مرتب باشد و از رنگ موی غیر متعارف (آبی ، صورتی، نقره ای) استفاده نشود.
- آرایش صورت، ناخن بلند و استفاده از دست بند ممنوع است.
- لباس ترجیحا باید شامل شلوار و پیراهن رسمی مردانه (پارچه ای) باشد.
- از پوشیدن شلوار جین و تی شرت و لباس های تنگ و چسبان و اسپرت و لباس ورزشی می بایست خودداری کرد.
- کفش مناسب و تمیز و واکس خورده به همراه جوراب استفاده شود.
- عدم استفاده از کفش ورزشی، هر گونه صندل، کفش جلوباز یا کفش هایی که از عقب باز است.
- استفاده از جواهرات توصیه نمی شود.

پوشش خانم ها

- روپوش سفید تمیز اتوکشیده و متناسب با اندام و با اتیکت دانشجوی داروساز و نام دانشجو
 - ناخن بلند و لاک ناخن توصیه نمی شود.
 - عدم استفاده از کفش ورزشی، هر گونه صندل، کفش جلوباز یا کفش هایی که از عقب باز است.
 - استفاده از جواهرات به طور کلی توصیه نمی شود.
 - از پوشیدن شلوار جین و تی شرت و لباس های تنگ و چسبان و اسپرت و لباس ورزشی می بایست خودداری کرد.
 - از آرایش غیر معمول می بایست اجتناب شود.
 - در ایران: استفاده از مقنعه در محیط دانشگاه و روسری مناسب در محیط های غیر دانشگاهی
- بدیهی است که هریک از دانشگاه ها و مراکز درمانی نیز قوانینی برای دانشجویان در محیط دانشگاه دارد که رعایت آن برای دانشجویان ضروری است و موارد فوق قوانین حرفه ای این رشته است.